

Slootweg (AH Vrij): 'Het gras kiemde geweldig in de droge zomer van 2019, ook met brak beregeningswater'

4turf-grasmengsels presteren goed in de praktijk

De drogere periodes in Nederland hebben grote invloed op de sportvelden. Verdroging, die in kustgebieden ook nog eens gepaard gaat met verzilting of gebruik van brak beregeningswater, zijn het gevolg. In 2012 bracht DLF mengsels met 4turf op de markt, en begin 2019 volgde 4salt. Hoe staat het met het gebruik van deze mengsels op basis van het sterke tetraploid Engels raaigras? Het vakblad spreekt enkele gebruikers.

Auteur: Karlijn Santi Raats

Grasgroei in zilte omgeving

Traas en Ovaa Sport BV gebruikt sinds vier jaar graszaadmengsels met tetraploïde Engels raaigras, oftewel 4turf. Het bedrijf kampt in Zeeland met een beregeningsprobleem. Zo kan er vaak geen zilt water gebruikt worden om te beregenen en is zoet water op de betreffende locatie krijgen een te kostbare aangelegenheid. Maarten Goeree, uitvoerder/projectleider bij Traas en Ovaa Sport BV: 'Wij kunnen de slang niet even in de sloot laten rollen en water geven. We moeten in de meeste gevallen het water van 40 km verderop met tankwagens aanvoeren, zoals uit het Schelde-Rijnkanaal vlak bij Bergen op Zoom.' Traas en Ovaa Sport BV doet het onderhoud van een klein, 30 hectare groot, vliegveld voor sportvliegtuigen genaamd Vliegveld Midden Zeeland, dat tegen recreatiegebied het Veerse Meer aanligt. Goeree vertelt: 'Het meer is ontzettend zout. Het vliegveld ligt in de voormalige uiterwaarden van het Veerse

Meer die in de jaren vijftig en zestig zijn verkaveld. Daar kregen we sinds 2016 het onderhoud. Er was ooit sprake dat de start- en landingsstrook van 40 meter breed en 1 km lang van asphalt zou worden, maar dat is nooit uitgevoerd omdat het te duur werd. Nu bestaat deze uit gras. Maar dat groeide aanvankelijk slecht. Niet alleen de grasgroei was slecht, ook de waterhuishouding. Van november tot medio april was het vliegveld eigenlijk niet te gebruiken door waterproblemen en het hobbelige oppervlak. Dat kan onprettig zijn voor de kleine, landende sportvliegtuigen.'

Grote renovatie start- en landingsbaan

Traas en Ovaa Sport BV heeft in 2016 de strook als een sportveld gerenoveerd: kaal geschraapt met de Fieldtopmaker, strak geëgaliseerd met de kilverbak, een drainagesysteem aangebracht, verschalingszand toegepast voor een mooie homogene toplaag van 25 cm, kunstgrasvezels door de toplaag gemengd om meer stabiliteit te krijgen voor de vliegtuigen. 'Samen met Frank de Dobbelaere, accountmanager van DLF, hebben we een 4turf-graszaadmengsel samengesteld op basis van het bestaande graszaadmengsel ExtraMaster en rietzwenk, dat bestand is tegen zilte grond en zoutige wind, goed wortelt en zich ontwikkelt bij lagere temperaturen. Granzende ganzen kunnen voor problemen zorgen op een vliegveld, maar zijn niet gecharmeerd van riet-

Voor sportvelden komt 4turf voor in 4-4-2 Master (80 procent tetraploid Engels raaigras en 20 procent diploïd Engels raaigras), BalanceMaster (45% tetraploid Engels raaigras, 30% diploïd Engels raaigras, 25% stikstof (ProNitro)-gecoate veldbeemd) en ExtraMaster (55% tetraploid Engels raaigras, 30% diploïd Engels raaigras, 15% veldbeemd).

De 4salt-mengsels 4-4-2 Master, Balance Master en ExtraMaster zijn deels verwant aan het tetraploïde 4turf-Engels raaigras, maar hebben tevens een hoge zouttolerantie. QuickMaster wordt met name ingezet om mee door te zaaien en bestaat voor 100% uit Engels raaigras.

Agrowin in Winterswijk is dealer van de mengsels 4salt en 4turf. In het oosten van het land is minder overlast van zilt water, dus 4salt wordt minder verkocht voor sportvelden, wel voor bermen die kampen met strooizouteffecten. Met name uit het TopGreen-assortiment lopen TopSport SV7 en de 4turf-mengsels Top Extra en Top Balance goed. 'Sportveldbeheerders sturen met deze mengsels op het snel opkomen van de grasmat, zodedichtheid, gezond gras met minimale schimmeldruk en goede kleur. De tetraploide soorten zijn door DLF goed betre-

dingstolerant geworden en zijn sterk gepositioneerd in de verschillende type mengsels. Veldbeemd zijn betere zodevormers, diploïde Engels raaigrassen ook. Dit verstevigt de zodedichtheid. Een combinatie is ideaal. Een gebruiker moet kijken wat hij of zij nodig heeft. Als je net de winter uitkomt en snel wilt kunnen spelen zul je wat sterker moeten leunen op tetraploïde grassoorten. Als je weer bij de basis moet beginnen of wanneer je grasmat te kaal oogt, dan neem je een mengsel dat meer veldbeemd en of diploïde Engels raaigras bevat.'

zwenk. Dus die bleven voortaan ook weg van de start- en landingsbaan. Ze houden zich nu meer op rond de strook die bestaat uit Engels raaigras, klaver en eigenlijk van alles en nog wat. Medio mei 2016 hebben we het 4turf-mengsel ingezaaid. Het ziet er prachtig donkergroen uit. De start- en landingsbaan steekt af tegen de rest van het gras op het vliegveld in deze droge, hete tijd.'

De vluchten op het vliegveld zijn sinds de renovatie in 2016 met 43 procent toegenomen, van zo'n 28.000 naar 40.000 start- en landingen. Daardoor werden er in de droge zomer van vorig jaar wat kale plekken zichtbaar en heeft Traas en Ovaa Sport BV vervolgens voor het eerst doorgezaaid. Dat is gebeurd met het 4turf-mengsel ExtraMaster, dat rassen bevat met een

verbeterde zouttolerantie en droogteresistentie. Daarnaast zijn ze volgens Goeree ziekteresistentier.

'Veldbeemd is hier moeilijk gevestigd te krijgen aangezien we in deze regio weinig kunnen beregenen, dus gebruiken de 4turf- en 4salt-mengsels ook in het groot onderhoud van de sportvelden,' vertelt Goeree. 'We zaaïen dan een mengsel van ExtraMaster met 4turf en een SV7. Als we later in het jaar doorzaaien, gebruiken het 4turf-mengsel ExtraMaster. We staan ervan te kijken dat de velden er nu na zo'n droge periode de sportvelden er nog steeds zo mooi bijliggen. De mengsels met tetraploïde Engels raaigras doen hun werk een stuk beter dan andere grasmengsels. Natuurlijk houdt het een keer op, wanneer we een droge periode van tien tot

twaaalf weken krijgen. Maar we hebben een paar weken geleden een flinke bui gehad en dan zien we dat de velden zich weer snel herstellen. Dat heeft te maken met de diepere beworteling (15 a 20 cm) van het gras. De overlevingskansen van 4turf- en 4salt-grassen zijn hoger.'

Voor aannemer AH Vrij kwamen 4turf en 4salt als geroepen. De aannemer heeft binnen zijn prestatiebestek het beheer en onderhoud van zeventien sportvelden op drie sportparken die tegen de duinen aanliggen in de dorpen Monster, 's Gravenzande en Naaldwijk (gemeente Westland). Het water is er van slechte kwaliteit. Dat ontdekte AH Vrij al bij de ingang van het contract in 2018. Henk Slootweg van AH Vrij weet nog: 'We zagen dat, zodra we twee of drie maal beregend hadden na het inzaaien, het gras terugviel. Na het nemen en onderzoeken van watermonsters zagen we dat het water in Monster en 's-Gravenzande tegen het brakke aanzat. Het water in Naaldwijk had een laag zuurstofgehalte.'

Omdat het hoge zoutgehalte in het water de algehele bottleneck bleek, is AH Vrij gestart met 4turf-mengsels. 'In het voorjaar hebben we het mengsel 4-4-2- Master, in de zomer BalanceMaster en in het najaar BeemdMaster gecombineerd met QuickMaster. Vorige zomer hadden we net zo'n droge zomer als dit jaar en

Goeree: 'De landingsbaan steekt af tegen de rest van het gras in deze droge, hete tijd'

Maarten Goeree van Traas en Ovaa Sport: 'De start- en landingsbaan steekt af tegen de rest van het gras op het vliegveld in deze droge, hete tijd.'

Verhagen: 'Je moet een veld opbouwen; er moeten voldoende grassen in de mat zitten om effect te sorteren.'

Fieldmanager of the Year Jaap Verhagen, gemeente Zutphen

Hendrik Nagelhoud, DLF

moesten we vaak beregenen. Het gras kiemde geweldig!

Johan Cruijff Arena

De grasmat in de Johan Cruijff Arena is begin seizoen 2019-2020 doorgezaaid met BalanceMaster. Fieldmanager of the Year High Potential Roy van Dijk: 'We verticuteren de grasmat veel, om hem open en schoon te houden. De bedoeling is dat het gecoate veldbeemd daar tussendoor kan groeien en zich goed vestigt tussen het Engels raaigras. Door deze BalanceMaster zien wij een betere beworteling. Het zijn vooral véél wortels. De diepte valt mee, maar is voldoende voor ons in de Johan Cruijff Arena: 12 cm. Het grotere wortelpakket kan door het graszaad komen, maar wellicht deels ook doordat de betreding door de Corona-tijd dit jaar minimaal is geweest. Toen de competitie niet meer doorging, is er geen betreding meer geweest. Er zijn nu ook geen concerten. Het veldbeemd krijgt nu echt zijn kans om te groeien. De mat is steviger, ook weer door een combinatie van minimale bespeling en de kwaliteit van het 4turf-mengsel. We hebben daardoor minder last van schades na betreding. We gebruiken dit graszaad ook om kale plekken, slechte hoeken en de doelgebieden door te zaaien. Normaliter vervangen we jaarlijks de grasmat, maar de kans is groot dat we deze grasmat kunnen behouden voor het volgende seizoen. We beginnen dan het seizoen met de voorsprong dat de mat al sterk is bij aanvang; Het gras is gewend aan het klimaat in de Johan Cruijff Arena.'

Zutphen

Fieldmanager of the Year

Agrowin in Winterswijk is dealer van graszaad-mengsels waar 4turf in wordt gebruikt. In het oosten van het land is minder overlast van zilt water, dus is 4salt minder actueel voor het gebruik op sportvelden, wel soms voor berm

Gerben Houwers, Agrowin

die kampen met strooizouteffecten. Met name uit de Masterline range lopen ExtraMaster, Promaster SV7 en BalanceMaster goed. 'Sportveldbeheerders sturen met deze mengsels op het snel opkomen van de grasmat, zode-dichtheid, gezond gras met minimale schimmeldruk en goede kleur. De tetraploïde soorten zijn door de veredeling van DLF uitstekend geschikt gemaakt voor onder andere sportvelden en zijn dan ook sterk vertegenwoordigd in de verschillende type mengsels. De ExtraMaster bestaat voor 45 procent uit tetraploïd Engels raaigras, 20 procent diploïd Engels raaigras en voor de rest uit veldbeemd. Bij het mengsel ExtraMaster is de samenstelling gelijk, maar de verdeling anders. Zo is het aandeel tetraploïd Engels raaigras maar liefst 55% en het aandeel diploïd Engels raaigras is verhoogd tot 30%. Veldbeemd, en diploïd Engels raaigrassen zijn betere zodevormers. Dit verstevigt de zodedichtheid. Een gebruiker moet kijken wat hij of zij nodig heeft. Als je net de winter uitkomt en snel wilt kunnen spelen zal je wat sterker moeten leunen op tetraploïde gras-soorten. Als je weer bij de basis moet beginnen of wanneer je grasmat te kaal oogt, dan neem je een mengsel dat meer veldbeemd en of diploïd Engels raaigras bevat.'

Fieldmanager of the Year 2020 Jaap Verhagen past al sinds september 2013 4turf-mengsels toe op zijn achttien sportvelden, zowel natuurgras als hybride velden. Deze worden ingebracht met de Vredo DDS-doorzaaimachine, zodat de mengsels op de juiste diepte en met dubbele hoeveelheid kunnen worden ingebracht. '4turf-grassen kiemen snel en concurreren tegen straatgras. Je krijgt er sterke graszoden van.'

'Ik pas selectief bepaalde mengsels op bepaalde velden toe. Bij FC Zutphen zaai ik sinds 2019 het mengsel Beemdmaster. De eigenschappen van de 40 procent tetraploïd Engelse raaigrassen, 30 procent diploïd Engelse raaigrassen

Genomineerde Fieldmanager of the Year 2014 Eddy de Boer, De Groenmakers

en 30 procent veldbeemd zorgen voor goede kieming op deze licht leemachtige, zandachtige grond. Hij kiemt een stuk sneller dan de andere veldbeemdmengsels. Sinds we doorzaaien met de Vredo-DDS-doorzaaimachine, komt het gras zelfs nog eens extra vroeg op! Door de veldbeemd ondieper te zaaien dan het Engels raaigras, komen alle grassoorten in het mengsel er gelijktijdig uit. Bij voetbalclub De Hoven liggen de velden op zware klei. Daar begonnen we met Beemdmaster. Het graszaadmengsel met 4turf doet het ook daar goed, maar ik ga binnenkort nog in overleg met DLF over een ander type veldbeemd. Het is een koude grond. Wellicht stap ik over op BalanceMaster, wat gebaseerd is op een SV7 en een combinatie is van sterke diploïd Engels raaigrassen met extra sterke tetraploïd Engelse raaigrassen. Het voordeel van BalanceMaster is dat het aandeel veldbeemd is gecoat met ProNitro. De graszaden in BeemdMaster zijn niet gecoat, daardoor heeft BeemdMaster wat meer moeite met opkomen op de koude grond.'

Toch houdt Verhagen niet van switchen: 'Je moet bewust een mengsel kiezen dat past bij jouw grond- en veldsoort. Na drie of vier jaar zie je hoe sterk de mat wordt, of wellicht blijkt dan dat je moet switchen. Sommige velden blijven vochtiger en daardoor gevoeliger voor schimmel. Maar belangrijk is, dat je een veld eerst goed opbouwt, omdat je heus na een jaar niet kunt zien of een bepaald mengsel wel of niet goed aanslaat. Er moeten simpelweg voldoende grassen in de mat zitten om effect te sorteren.'

Op het vlak van schimmels hebben de mengsels met 4turf zich in Zutphen prima bewezen. 'We hebben overal weinig met schimmels te kampen. Eenmaal heb ik een zeldzame schimmel gehad, maar deze kon ik oplossen met een lichte dosis stikstofbemesting.'

Fieldmanager of the Year High Potential 2020 Roy van Dijk, Johan Cruijff Arena

De coating ProNitro is vernieuwd. Er is nu een wetting agent aan toegevoegd, hetgeen tijdens het kiemingsproces de waterspanning verlaagt. De opname van het water door het kiemende zaad wordt hierdoor versneld voor een nog snellere start.

Fieldmanager of the Year 2020 Jaap Verhagen van de gemeente Zutphen: 'Sinds we doorzaaien met de Vredo-DDS-doorzaaimachine, komt het 4turf-mengsel zelfs nog eens extra vroeg op!'

Het aandeel 4Turf-grassen is dit jaar uitzonderlijk hoog bij de gemeente Zutphen. Dat komt door de Corona-crisis, waardoor de velden al in april in groot onderhoud gingen. 4turf- kiemen sneller bij lagere temperaturen. 'Ik heb zes hoofdvelden met mengsels met 4turf ingezaaid, in totaal voor de zes velden 500 kg van het nieuwe 4-2 Master en 270 kg BeemdMaster. Daar hangt een prijskaartje aan. Maar met 4turf-grassen investeer ik in een sterkere grasmat. In augustus zal ik nog eenmaal een doorzaaironde moeten doen, maar ik schat in dat ik door de investering later in het jaar minder hoeft te zaaien.' Vroeg doorgezaaid heeft hij niet, want in februari waren zijn velden nog zo'n 300 uur belast.

Verhagen verwijst naar het extremer wordende klimaat: 'Dit is wederom een zeer droog jaar.'

Van Dijk:
'We hebben minder last van schades na betreding'

Wellicht komen er sproeiverboden. 4turf-grassen zijn daartegen bestand. Afgelopen jaar was de beregening bij een club kapot en zat de club wekenlang zonder beregening. Maar de velden zijn daarna weer goed terug gekomen en de sportvelden hebben zich hersteld. Dat zegt mij genoeg. Anderzijds kunnen 4turf-grassen ook tegen koude nachten. Wij hebben hier aan de IJssel begin juni 2020 nog nachten gehad met temperaturen tegen de nul graden Celsius. 4turf kan dat hebben.'

Montferland

Eddy de Boer, genomineerde voor Fieldmanager of the Year 2014 en projectleider en uitvoerder bij De Groenmakers, heeft dit jaar 4turf toegepast in opdracht van de gemeente Montferland. De gemeente zet in op tolerante soorten omdat de clubs tot laat in het seizoen toernooien spelen, en ook door de droogte waarmee de sportvelden kampen op de lokale zandgronden. De Groenmakers heeft een kleine honderd sportvelden in onderhoud in de omgeving van Doetinchem. Hiervan liggen er 28 in de gemeente Montferland, op zandgrond. Op 20 velden is dit jaar doorgezaaid met de 4turf-mengsels ExtraMaster en BalanceMaster. Van tevoren zijn de velden goed gescalpeerd, maar de basis van de grasmat is nog aanwezig. 'Verdroging is een groot probleem, dus de gemeente en De Groenmakers waren op zoek naar een

ACHTERGROND

grasmengsel met een hoge droogtetolerantie, waarop tegelijkertijd een stevige betreding kan plaatsvinden, denk daarbij aan 350-400 uur. Ook wordt er gestreefd naar ultrasterk gras, dat in kleinere hoeveelheden kan worden toegepast. Dit in plaats van het kweken van grote hoeveelheden gras van mindere kwaliteit.'

De Groenmakers heeft dit jaar 225 kilo per veld doorgezaaid, dat is behoorlijk wat voor een amateurveld, waarbij je normaliter denkt aan zo'n 120-150 kilo per veld. De Boer verklaart: 'We willen direct goede velden neerleggen en ervoor zorgen dat ze zich goed zetten. In het seizoen zullen we nog verticuteren om meer ruimte te maken in de grasmat.'

De grasmat is mooi compact en ogen gesloten, maar het beeld is enigszins vertekend: 'We hebben een relatief warme winter gehad, maar vooral: in maart lagen alle voetbalactiviteiten stil door Corona. Er is dus geen betreding geweest. Ik verwacht wel dat het aandeel veldbeemd met de gecoate meststof ProNitro ervoor zorgt dat hij concurrerend kan opkomen ten opzichte van het Engels raaigras en zo'n drie tot vier dagen voorsprong heeft in vergelijking met zijn normale Veldbeemd zonder gecoate meststof. Doordat het nog wel even duurt voordat de sportvelden weer gebruikt worden, heeft het veldbeemd ruimschoots de tijd om zich te zetten, zodat hij de belasting goed aan zal kunnen.'

Met name het veldbeemd vormt voor De Boer het wapen tegen droogte. 'Er zijn clubs die kiezen voor 100 procent Engels raaigras omdat ze denken 'Veldbeemd doet toch niets en wordt overgroeid'. Maar in tijden van droogte zie je dat veldbeemd zich goed houdt, in tegenstelling tot Engels raaigras, dat het dan vaak moeilijk heeft of zelfs uitvalt. We hebben de velden goed kaal gemaakt, dus we kunnen goed monitoren. Ik wacht nu af hoe de 4turf-mengsels zich gaan ontwikkelen, qua boven- en ondergronds groei.'

Be social

www.stad-en-groen.nl/article/33702/slootweg-ah-vrij-het-gras-kiemde-geweldig-in-de-droge-zomer-van-2019-ook-met-brak-beregeningswater